

پیشینه شناسنامه در ایران

مریم نیلقاز

شناسنامه سند هویت و تابعیت افراد و یگانه سندی است که اجازه اعمال حق و ادای تکلیف به تک تک افراد می‌دهد و تنها صحیفه‌ایست که وقایع تلخ و شیرین همچون روز تولد، زمان ازدواج، نام فرزندان، طلاق یا مرگ و ... در آن ثبت و ضبط می‌گردد.

مقدمه

تا واپسین ماه‌های عمر سلطنت قاجاریه، مردم ایران از اقشار و گروه‌های مختلف دارای ورقه هویت و یا شناسنامه رسمی و قانونی نبودند و اساساً مرکز رسمی و دولتی هم برای ثبت اسامی و هویت اتباع کشور وجود نداشت و به تبع آن مبنا و معیاری قابل وثوق درباره جامعه آماری مردم ایران نیز در نظام حکومتی و مدیریتی کشور محل چندانی از اعراب نداشت و اساساً آمارها و برآوردهای جمعیتی کشور مبتنی بر میزان علمی و دقیق نبود. نخستین بار در ۱۴ خرداد ۱۳۰۴ بود که مجلس شورای ملی دوره پنجم، قانونی در چهار فصل و سی و پنج ماده به تصویب رسانید که قانون سجل احوال نام گرفت و مقرر می‌داشت حداکثر تا یک سال آتی آحاد مردم ایران لزوماً باید دارای ورقه هویت و یا همان شناسنامه شوند. ماده چهارم این قانون مردم کشور را موظف می‌ساخت برای هر فرد شناسنامه‌ای مجزا صادر کرده و سند آن را در دفاتر حکومتی ثبت و ضبط کنند. در ورقه هویت محل‌هایی برای ثبت، تولد، فوت، ازدواج و اطلاق پیش‌بینی شده بود. قانون، کلیه مامورین دولتی و حکومتی را در اقصی نقاط کشور ملزم می‌کرد، از آن پس فقط در قبال ارائه ورقه هویت (شناسنامه) پاسخگوی ارباب رجوع باشند. قانون برای کسانی که در موعد مقرر شده از دریافت شناسنامه اجتناب کنند و با به جعل ورقه هویت مبادرت ورزند، مجازات و ... نیز پیش‌بینی کرده بود.

دولت از طریق وزارت امور خارجه از سفارتخانه‌های خارجی مقیم تهران نیز خواست که به کارکنان خارجی و ایرانی خود دستور دهند که با ماموران سجل احوال و احصائیه در دادن اطلاعات لازم همکاری نمایند. در ۲۰ مرداد ۱۳۰۷ مجلس شورای ملی دوره ششم «قانون سجل احوال» دیگری را در ۱۶ ماده تصویب کرده و تصریح نمود که تمام مواد قانونی مصوبه قبلی (۱۴ مرداد ۱۳۰۴) که مغایر با محتوای مصوبه جدید باشند، ملغی خواهند بود. این قانون جدید، کلیه افراد ذکور بالای ۱۷ سال را ملزوم می‌کرد شخصاً برای تهیه ورقه هویت (شناسنامه) به دفاتر سجل احوال محل زندگی خود مراجعه کنند. زن‌ها نیز می‌توانستند شخصاً و یا با وکلای «ثابت الوکاله» برای اخذ شناسنامه اقدام کنند. دارندگان ورقه‌های هویت ملزوم بودند حداکثر پس از ده روز از وقوع تولد، ازدواج و طلاق فرزندان، بستگان و افراد تحت تکفل را به مراکز سجل احوال اطلاع دهند تا در شناسنامه‌های آنان ثبت شود. این زمان برای فوت حداکثر ۴۸ ساعت تعیین شده بود. ماده سیزدهم این قانون «اداره کل احصائیه و سجل احوال مملکتی» را متولی سرشماری و آمارگیری از مردم کشور دانسته و آن را ملزم می‌کرد هر ده سال یک مرتبه مردم ایران در سراسر کشور را سرشماری کند. پس از تصویب قانون سربرازگیری (نظام وظیفه) در سال ۱۳۰۴، برای فراخوانی سربازان از روی شناسنامه اقدام شد و اداره سجل احوال هر شهر، فهرست مشمولان خدمت سربازی را فراخواند که، متولدین ۱۲۸۴ خورشیدی بودند و در سال ۱۳۰۶ به خدمت رفتند و گرفتن شناسنامه از سال ۱۳۰۶ خورشیدی طبق قانون مصوب بهمن ماه اجباری شد. اسنادی که در زیر به معرفی آنها پرداخته شده مربوط به دوره پنجم بوده که در کارتن ۱۰۷ پوشه ۲۷ مرکز اسناد کتابخانه مجلس شورای اسلامی نگهداری می‌شود.

[نشان تاج و شیر و خورشید]

وزارت داخله

ریاست محترم مجلس مقدس شورای ملی

نظر به اجرای یکی از مواد پرگرام دولت که عبارت از تعیین هویت ساکنین مملکت است و نظر ملزوم تسریع این اقدام از لحاظ ارتباطی که با حسن جریان امور قضایی تأمیناتی مالیاتی انتخابی معارفی و قشونی دارد لایحه قانونی سجل احوال را که مشتمل بر چهار فصل و بیست و نه ماده است پیشنهاد می‌نماید اگرچه منافع و محسنات سجل احوال بی‌شمار و محسوس است ولی برای مزید استحضار خاطر نمایندگان محترم قسمتی از آن ذیلاً یادآور شود.

۱- با تعیین میزان تحقیقی جمعیت مملکت دولت می‌تواند برای ارزاق و سایر مایحتاج عمومی پیش‌بینی و تدارکات لازمه نموده از قحطی و سختی جلوگیری نماید.

۲- سجل احوال در کشف مقصرین و جنایت‌کاران فراری به مامورین دولتی کمک مهمی خواهد کرد.

۳- سجل احوال از حدوث اختلافات راجع به وراثت و زوجیت جلوگیری می‌نماید.

۴- تعیین هویت افراد مملکت وصول بعضی مالیات‌ها و عوارض را تسهیل خواهد نمود.

۵- با اجرای سجل احوال جریان انتخابات سهل و سریع شده از مداخله و شرکت محرومین از حق انتخاب جلوگیری خواهد شد.

۶- سجل احوال وسیله مهمی برای اجرای وظایف عمومی از قبیل تعلیمات عمومی و خدمت نظامی است بطوری که اجرای آنها بدون سجل احوال غیر ممکن است.

لایحه قانونی سجل احوال

فصل اول

ترتیب سجل احوال اشخاصی که قبل از تاریخ اجرای این قانون متولد شده‌اند

ماده اول- عموم اتباع ایران پس از یکسال از تاریخ تأسیس شعب سجل احوال در ایالات و ولایات باید دارای ورقه هویت باشند.

ماده دوم - کسانی که قبل از این تاریخ متولد شده‌اند باید سجل احوال خود را به وسیله رئیس سابق خانواده در اوراق اظهارنامه (نخستین) نوشته تسلیم مأمور سجل احوال نمایند نمونه نمره ۱
ماده سوم - هرگاه اظهارکنندگان سواد نداشته باشند مأمور سجل احوال اظهارات آنها را نوشته به مهر می‌رساند

ماده چهارم - هر رئیس خانواده باید برای خانواده خود اسم مخصوصی انتخاب کند که تمام افراد خانواده به آن اسم نامیده شوند بنابراین از این به بعد هر کس دارای اسمی خواهد بود مرکب از نام خانواده و نام و شخصی مثلاً اسکندر نام شخصی و ابراهیم نام خانواده او باشد
ماده پنجم - القاب همیشه در ورقه هویت بعد از اسم شخصی ذکر خواهد شد و مأمور سجل احوال باید سند لقب را معاینه نماید

ماده ششم - مأمورین سجل احوال بر طبق اوراق اظهارنامه برای هر فرد یک ورقه هویت صادر نموده اظهارنامه‌ها را به ترتیب حروف تهجی اسامی خانوادگی در دفتر یادداشت ثبت نموده سپس برای حکومت ارسال می‌نماید نمونه نمره ۲

ماده هفتم - پس از انقضاء سال که تمام اتباع ایران ورقه هویت گرفتند حکومت خلاصه تمام اظهارنامه‌های سکنه حوزه حکومتی خود را به ترتیب سنوالات و ولادت در دفتر سجل احوال ولایتی ثبت می‌کند نمونه نمره ۳

ماده هشتم - فوت و ازدواج و طلاق اشخاص فوق‌الذکر پس از وصول راپرت مأمور سجل احوال در دفتر سجل احوال ولایتی در مقابل اسم شخصی در ستون مخصوص ثبت می‌شود.

فصل دوم

ترتیب سجل احوال اشخاصی که از تاریخ اجرای این قانون به بعد متولد می‌شوند

ماده نهم - از این تاریخ کلیه رؤسا خانواده‌ها مکلف‌اند ولادت، ازدواج، طلاق و فوت افراد خانواده خود را منتها در ظرف ده روز به مأمور سجل احوال محل اقامت خود با شهادت دو نفر اطلاع دهند
ماده ده - مأمور سجل احوال خلاصه سجل ولادت را در دفتر مخصوص ثبت نموده ورقه هویت صادر

می‌نمایند نمره ۴

ماده یازدهم - در موقع ازدواج و طلاق مأمور سجل احوال ورقه ازدواج و طلاق را که به امضاء مجری صیغه رسیده است ضبط نموده و خلاصه آن را در دفتر مخصوص و در ورقه هویت زوجین ثبت می‌نماید ثبت قطعی طلاق بعد از آن است که تفکیک قطعی شده باشد و در ثبت ازدواج باید قید شود که دفعه چندم است نمونه نمره ۵ و نمونه نمره ۶

ماده دوازدهم - در موقع فوت مأمور سجل احوال قصبه را در دفتر مخصوص ثبت و ورقه هویت متوفی را باطل می‌نماید نمونه نمره ۷

ماده سیزدهم - قابلات و غسل‌ها باید در ظرف بیست و چهار ساعت مأمور سجل احوال را کتباً از وقوع تولد و فوت مطلع سازند و در صورت تخلف از پنج تا سی روز در صورت تکرار تا شش ماه حبس خواهد شد. ماده چهاردهم - در غیاب رئیس خانواده پدر یا مادر یا اولاد ارشد یا زوجین و هرکس که قائم مقام آنها باشد مجبورند تولد و فوت و ازدواج و طلاق را به مأمور سجل احوال راپرت دهند.

ماده پانزدهم - عموم مأمورین سجل احوال باید ولادت و فوت و ازدواج و طلاق ساکنین محل خود را در آخر هر ماه به حکومت راپرت دهند

فصل سوم

ترتیب دفاتر سجل احوال

ماده شانزدهم - هر یک از مأمورین سجل احوال چهار دفتر برای ولادت، فوت، ازدواج و طلاق خواهند داشت.

ماده هفدهم - در مرکز هر حوزه ولایتی علاوه بر دفتر مذکور در ماده ۷ دفتری موسوم به دفتر موالید ولایتی ترتیب داده می‌شود که ولادت اشخاص در آن دفتر به ترتیب در یک ستون و در ستون‌های دیگر ازدواج طلاق و وفات آنها ثبت می‌شود نمونه نمره ۸

ماده هجدهم - در کلیه دفاتر سجل احوال اعداد باید با تمام حروف نوشته شود و تاریخ شمسی باشد و ممکن است با تاریخ قمری نیز تطبیق شود

ماده نوزدهم - دفاتر سجل احوال به استثنای دفتر مذکور در ماده ۷ سال به سال تجدید شده اوراق آن را قبلاً باید رئیس نظمی در شهرها و صاحب منضبان امنیه در قصبات و قراء نمره گذارده امضاء نمایند.

ماده بیست - دفاتر سجل احوال باید پاکیزه و مرتب نوشته شده و بین السطور چیزی نوشته نشود و جای سفید نداشته باشد و هرگاه در نوشتن سهوی حاصل شده و محتاج به تصحیح شود قبل آنرا باید امضاءکنندگان صفحه تصدیق نمایند

ماده بیست و یک - اسناد سجل احوال تا موقعی که از طرف محکمه ابتدایی در شهرها و نزدیک‌ترین محکمه صلح در قصبات و قراء باطل نشده باشد دارای اعتبار خواهد بود و فقط محکمه ابتدایی در شهرها و محکمه صلح در قصبات و قراء می‌تواند به تصحیح آنها کتباً امر صادر کند در این صورت مأمور سجل احوال رای محکمه را در دفتر مخصوص ثبت و در حاشیه دفتر اصلاح شده قید می‌نماید

فصل چهارم
مطالب متفرقه

ماده بیست و دوم - بهر سجل احوال ولادتی که داده می‌شود و هر سواد مصدقی که از دفاتر سجل احوال به اشخاص ذی نفع ممکن است داده شود یک قران تمبرالصاق می‌شود و فقرا به تصدیق کمیسر پلیس در شهرها و نایب الحکومه در قصبات و کدخدا در دهات از تادیه وجه تمبر معاف خواهند بود.

ماده بیست و سه - پس از یک سال از تاریخ اجرای سجل احوال مامورین دولتی موظف‌اند در موقع صدور کلیه اسناد رسمی از قبیل انتخابات و جواز حمل اسلحه و غیره و کلیه مراجعات اشخاص با ادارات ورقه هویت مطالبه نمایند والا مطابق ماده ۲۶ مجازات خواهند شد.

ماده بیست و چهار - پس از یکسال از اجرای سجل احوال کسانی که ورقه هویت نداشته باشند یا تکالیفی را که در مواد ۱-۲-۳-۴-۹-۱۴ بر عهده آنها قرار گرفته انجام نمایند از شش روز یا یک ماه و در صورت تکرار از یک ماه تا شش ماه حبس خواهند شد

ماده بیست و پنجم - کسانی که سند سجل احوال معجول استعمال کنند و کسان که اظهارات کذب نمایند از شش ماه تا سه سال و در صورت تکرار تا شش سال حبس خواهند شد.

تبصره - هر روز حبس به تناسب تمکن از یک قران تا پنج تومان ممکن است ابتیاع شود

ماده بیست و ششم - مامورینی که مرتکب خطا و تقصیر شوند یا برخلاف مواد این قانون اقدام نمایند به مجازاتهای مذکوره در فقرات ۳ تا ۵ مواد قانون استخدام خواهند رسید و خساراتی که در اثر اشتباه مامورین سجل احوال متوجه اشخاص شود از طرف مامورین باید جبران شود

ماده بیست و هفتم - مسئولیت هر ولایت با حاکم آن ولایتی است و مباشرت آن در شهرها با اداره بلدییه یا نظمیه و در قصبات یا نایب‌الحکومه و در دهات با کدخداست که به کمک محرر شرعیات ده وظایف سجل احوال را مجاناً انجام می‌دهد و در ممالک خارجه با نمایندگان دولت است.

تبصره - مسئولیت سجل احوال ایالات با رئیس ایل و مباشرت آن با خوانین و کدخدایان ایل خواهد بود

ماده بیست و هشتم - حکام به وسیله مامورین مخصوص و صاحب منصبان امنیه دفاتر سجل احوال حوزه حکومتی خود را مرتباً نظارت و تفتیش نموده نواقص کار آنها را رفع نمایند و مرتباً باید وزارت داخله را از جریان سجل احوال مطلع نمایند.

ماده بیست و نهم - وزارت داخله مامور اجرای مواد این قانون است که بلافاصله پس از تصویب وسایل اجرای آن را فراهم نمایند

کفیل وزارت داخله

مهر رئیس الوزراء

قاسم صور اسرافیل

مهر وزارت داخله

[نشان تاج و شیر و خورشید]

مجلس شورای ملی، تاریخ ۶ ربیع الاول ۱۳۴۳ مطابق ۱۳ میزان ۱۳۰۳ خیر از کمیسیون داخله به مجلس شورای ملی

کمیسیون داخله لایحه قانون سجل احوال پیشنهادی دولت را در جلسات عدیده خود تحت شور و دقت قرار داده و با اصلاحات لازمه به شرح ذیل برای تصویب تقدیم مجلس شورای ملی می‌نماید.
فصل اول - ترتیب سجل احوال اشخاصی که قبل از تاریخ اجرای این قانون متولد شده‌اند
ماده اول - عموم اتباع ایران پس از یک سال از تاریخ تأسیس شعب سجل احوال در ایالات و ولایات باید دارای ورقه هویت باشند.

ماده دوم - کسانی که قبل از این تاریخ متولد شده‌اند باید سجل احوال خود را به وسیله رئیس خانواده در اوراق اظهارنامه (نخستین) نوشته تسلیم مامور سجل احوال نمایند نمونه نمره ۱ اشخاصی که باید اظهارنامه بدهند همچنین رئیس خانواده که باید بوسیله او اظهارنامه مرتب شود هرگاه از انجام تکلیف خود تخلف ورزند مسئول خواهند بود - تبصره اشخاصی که تحت قیمومیت شرعی هستند قییم خاص ندارند مدعی العموم یا قییم مقام او باید اوراق اظهارنامه را نوشته تسلیم مامور سجل احوال نماید.
ماده سوم - هرگاه اظهارکنندگان سواد نداشته باشند مامور سجل احوال اظهارات آنها را با حضور دو نفر از معتمدین محل نوشته به مهر می‌رساند.

ماده چهارم - هر رئیس خانواده باید برای خانواده خود اسم مخصوصی انتخاب کنند که تمام افراد خانواده به آن اسم نامیده شود بنابراین هر کس دارای اسمی خواهد بود مرکب از نام خانواده و نام شخصی مثلاً اسکندر ابراهیم بر قرض اینکه اسکندر نام شخصی و ابراهیم نام خانواده او باشد.

ماده پنجم - القاب همیشه در ورقه هویت بعد از اسم شخص ذکر خواهد شد و مامور سجل احوال باید سند لقب را معاینه نماید.

ماده ششم - مامورین سجل احوال بر طبق اوراق اظهارنامه برای هر فرد یک ورقه هویت صادر نموده اظهارنامه‌ها را به ترتیب حروف تهجی اسامی خانوادگی در دفتر یادداشت ثبت نموده سپس برای حکومت ارسال می‌نمایند نمونه نمره ۲

ماده هفتم - پس از انقضاء سال که تمام سکنه هر حوزه ورقه هویت گرفتند حکومت خلاصه تمام اظهارنامه‌های سکنه حوزه حکومتی خود را به ترتیب سنوالات ولادت در دفتر سجل احوال ولایتی ثبت می‌کند نمونه نمره ۳

ماده هشتم - فوت و ازدواج و طلاق اشخاصی که ورقه هویت گرفته‌اند پس از وصول راپرت مامور سجل احوال در دفتر سجل احوال ولایتی در مقابل اسم شخص در ستون مخصوص ثبت می‌شود.

فصل دوم

ترتیب سجل احوال اشخاصی که از تاریخ اجرای این قانون به بعد متولد می‌شوند

ماده نهم - از این تاریخ کلیه رؤسای خانواده‌ها مکلفند ولادت، ازدواج، طلاق و فوت افراد خانواده

خود را منتها در ظرف ده روز به مامور سجل احوال محل اقامت خود با شهادت دو نفر اطلاع دهند و نیز ازدواج کننده و طلاق دهنده مسئولیت دارد که مراتب را به رئیس خانواده خود اطلاع دهد.

تبصره - اشخاصی که در تحت قیمومیت هستند ولی شرعی آنها و در صورتی که ولی خاص ندارند مدعی العموم یا قائم مقام آن مکلف است مراتب را به مامور سجل احوال اطلاع دهد.

ماده دهم - مامور سجل احوال خلاصه سجل ولادت را در دفتر مخصوص ثبت نموده ورقه هویت صادر می نماید نمونه نمره ۴

ماده یازدهم - در موقع ازدواج و طلاق مامور سجل احوال سواد مصدقی از ورقه ازدواج و طلاق که به امضای مجری صیغه رسیده است گرفته ضبط می نماید و خلاصه آن را در دفتر مخصوص و در ورقه هویت زوجین ثبت می کند ثبت قطعی طلاق بعد از آن است که تفکیک قطعی شده باشد و در ثبت ازدواج باید قید شود که دفعه چندم است نمونه نمره ۵ و نمره ۶

ماده سیزدهم - قابلات و غسلها باید در ظرف بیست و چهار ساعت مامور سجل احوال را کتباً از وقوع تولد و فوت مطلع سازند و در صورت تخلف از ۵ تا ۳۰ روز و در صورت تکرار تا شش ماه حبس خواهد شد. ماده چهاردهم - در غیاب رئیس خانواده پدر یا مادر یا اولاد ارشد یا هر کس که قائم مقام آنها باشد مجبورند تولد و فوت و ازدواج و طلاق را در مدتی که در ماده ۹ قید شده به مامور سجل احوال راپورت دهند.

ماده پانزدهم - عموم مامورین سجل احوال باید ولادت و فوت و ازدواج و طلاق ساکنین محل خود را در ظرف ۵ روز از اول ماه بعد به حکومت راپورت دهند.

فصل سوم

ترتیب دفاتر سجل احوال

ماده شانزدهم - هر یک از مامورین سجل احوال چهار دفتر برای ولادت، فوت، ازدواج و طلاق خواهند داشت.

ماده هفدهم - در مرکز هر حوزه ولایتی علاوه بر دفتر مذکوره در ماده هفت دفتری موسوم به دفتر موالید ولایتی ترتیب داده می شود که ولادت اشخاص در آن دفتر به ترتیب وقوع در یک ستون و در ستون های دیگر ازدواج و طلاق و وفات آنها ثبت می شود نمونه نمره ۸

ماده هجدهم - در کلیه دفاتر سجل احوال باید با تمام حروف به ضمیمه ارقام هندسی نوشته شود و تاریخ شمسی باشد و ممکن است با تاریخ قمری نیز تطبیق شود.

ماده نوزدهم - دفاتر سجل احوال باستثنای دفتر مذکور در ماده ۷ سال به سال تجدید شده اوراق آن را قبلاً باید رئیس نظمی در شهرها و صاحب منصبان امنیه در قصبات و قراء نمره گذارده امضاء نمایند.

ماده بیستم - دفاتر سجل احوال باید پاکیزه و مرتب نوشته شده و بین السطور چیزی نوشته نشود و جای سفید نداشته باشد و هرگاه در نوشتن سهوی حاصل شده و محتاج به تصحیح شود ذیل آن را باید مامور سجل احوال و نویسنده دفتر تصدیق نمایند.

ماده بیست و یکم - هر گاه اختلافی راجع به اسناد سجل احوال ایجاد شود رسیدگی آن در محاکم ابتدایی و در صورت نبودن آن در نزدیکترین محاکم صلح به عمل می‌آید و تا موقعی که از طرف محاکم مزبوره به موجب احکام قطعیه اسناد مذکوره ابطال نشود دارای اعتبار خواهد بود و فقط محاکم مزبوره می‌توانند به تصحیح آن اسناد کتباً امر صادر کنند در این صورت مامور سجل احوال رای محکمه را در دفتر مخصوص ثبت و در حاشیه دفتر اصلاح شده قید می‌نماید

فصل چهارم

مطالب متفرقه

ماده بیست و دوم - به هر ورقه هویتی که داده می‌شود و هر سواد مصدق یا تصدیقی که در دفاتر سجل احوال به اشخاص ذی‌نفع ممکن است داده شود یک قران تمبرالصاق می‌شود و فقراً به تصدیق نظمیه یا شعبات آن در شهرها و نایب‌الحکومه در قصبات و کدخدا در دهات از تادیه وجه تمبر معاف خواهند بود. ماده بیست و سوم - پس از یک سال از تاریخ اجرای سجل احوال در هر محل مامورین دولتی موظفند در موقع صدور کلیه اسناد رسمی از قبیل انتخابات و جواز حمل اسلحه و غیره و کلیه مراجعات اشخاص ادارات دولتی ورقه هویت مطالبه نمایند والا مطابق ماده بیست و هفتم مجازات خواهند شد.

ماده بیست و چهارم - پس از یک سال از اجرای سجل احوال کسانی که ورقه هویت نداشته باشند یا تکالیفی را که در مواد ۲-۴-۹-۱۴ بر عهده آنها قرار گرفته انجام ننمایند از دو روز تا ده روز و در صورت تکرار از ده روز تا یک ماه به حکم محکمه صالحه حبس خواهند شد.

ماده بیست و پنجم - کسانی که سند سجل احوال جعل کنند یا عالمماً سند مجعول استعمال نمایند از شش ماه تا سه سال و مرتکبین اظهارات یا شهادت کذب در مورد اسناد سجل احوال از سه ماه تا دو سال به حکم محکمه صالحه محکوم به حبس می‌شوند و در صورت تکرار مجازات مندرجه در این ماه تشدید می‌شود ولی در هر صورت از دو برابر مجازات مورد اول تجاوز نخواهد کرد.

ماده بیست و ششم - حبس‌هایی که به موجب این قانون مقرر است در صورتی که از شش ماه تجاوز نکند به مناسبت تمکن و با رعایت کیفیات ارتکاب از قرار روزی ۲ قران تا پنج قران قابل ایتباع خواهد بود. ماده بیست و هفتم - مامورینی که مرتکب خطا و تقصیر شوند یا برخلاف مواد این قانون اقدام نمایند به مجازاتهای مذکوره در فقرات ۳ تا ۵ مواد قانون استخدام خواهند رسید و خساراتی که در اثر اشتباه مامورین سجل احوال متوجه اشخاصی شود از طرف همان مامورین باید جبران شود.

ماده بیست و هشتم - مسولیت سجل احوال هر ولایت یا حاکم آن ولایت است و مباشرت آن در شهرها با اداره بلدییه یا نظمیه و در قصبات با نایب‌الحکومه و در دهات با کدخداست که به کمک محرر شرعیات ده وظایف سجل احوال را انجام می‌دهد و در ممالک خارجه با نمایندگان دولت است.

تبصره - مسولیت سجل احوال ایلات با رئیس و مباشرت آن با خوانین و کدخدایان ایل خواهد بود.

ماده بیست و نهم - حکام به وسیله مامورین مخصوص و صاحب منصبان امنیه دفاتر سجل احوال حوزه حکومتی خود را مرتباً نظارت و تفتیش نموده نواقص کار آنها را رفع می‌نمایند و مرتباً باید وزارت داخله را

از جریان سجل احوال مطلع نمایند.

ماده سی ام - مامورین سجل احوال در سال اول تأسیس شعب سجل احوال مکلفند که در هر دو ماه یک مرتبه اهالی آن محل را متذکر گرفتن اوراق هویت نموده و مجازاتهای مقرر را بوسیله اعلانات به اهالی گوشزد نمایند.

ماده سی و یکم - وزارت داخله مامور اجرای مواد این قانون است که بلافاصله پس از تصویب وسایل اجرای آن را فراهم و پس از شش ماه شروع به اجراء نمایند.
مخبر کمیسیون داخله حسن ملک التجار

۱۴ میزان ۱۳۰۳

[نشان تاج و شیر و خورشید]

مجلس شورای ملی، تاریخ ۲۵ حوت ۱۳۰۳، خبر از کمیسیون داخله به مجلس مقدس شورای ملی کمیسیون داخله مواد ۲-۴-۹-۱۱-۱۸-۲۴-۲۷ قانون سجل احوال که در شور دوم ارجاع کمیسیون شده بود با پیشنهادهای نمایندگان محترم را تحت شور و دقت قرار داده مواد مزبوره را به طریق ذیل اصلاح و تنظیم نموده برای تصویب تقدیم می‌دارد.

ماده ۲- کسانی که قبل از تأسیس شعب سجل احوال در هر محل تولد شده‌اند باید سجل احوال خود را مستقیماً یا به وسیله رئیس خانواده در اوراق اظهارنامه (نخستین) نوشته تسلیم مامور سجل احوال نمایند نمونه ۱ اشخاصی که باید اظهارنامه بدهند هرگاه از انجام تکلیف خود تخلف ورزند مسئول خواهند بود تبصره - اشخاصی که در تحت ولایت یا قیمومیت شرعی هستند ولی یا قیم خاص آنها و اگر قیم خاص ندارند سرپرست آنها باید اوراق اظهارنامه را نوشته تسلیم مامور سجل احوال نمایند.

ماده ۴- هر شخصی باید برای خود اسم مخصوصی انتخاب کند.
زوجه و کنیه اولاد و احفاد ذکوران شخص و هم چنین کلیه اولاد و احفاد اناث او مادام که شوهر اختیار نکرده‌اند به آن اسم مخصوص که نام خانوادگی است موسوم خواهند بود بنابراین هر کس دارای اسمی خواهد بود مرکب از نام خانوادگی و نام شخصی مثلاً (ایرج کاوس) بر فرض اینکه ایرج نام شخصی و کاوس نام خانوادگی باشد.

اشخاصی که از نسل واحد هستند می‌توانند برای خود اسم خانوادگی واحد انتخاب کنند و برعکس اولاد یا احفاد یک رئیس خانواده که در تحت کفایت نیستند می‌توانند اگر بخواهند اسم خانوادگی علیحده برای خود انتخاب نمایند.

تبصره - اسامی خانوادگی پس از ثبت در دفتر سجل احوال هر محل مخصوص اشخاصی است که به نام آنها ثبت شده است و دیگری حق اختیار آن اسم را در آن محل ندارد.

ماده ۹- از تاریخ تأسیس شعب سجل احوال در هر محل پدر و در غیاب او مادر در مورد تولد و شوهر

در مورد ازدواج و طلاق باید منتهی در ظرف ده روز از تاریخ وقوع تولد یا ازدواج و یا طلاق را با شهادت دو نفر به مامور سجل احوال اطلاع دهند.

ماده ۱۰- در مورد فوت، دادن اطلاع به مامور سجل احوال باید در ظرف ۴۸ ساعت به عمل آید و این اقدام با رعایت ترتیب به عهده دو نفر از نزدیکترین اقرباء ذکور شخص متوفی یا دو نفر از نزدیکترین همسایگان او و هرگاه در خارج از منزل خود فوت کرده باشد به عهده کسی که فوت در منزل او واقع شده است با یکی از اشخاص مزبور فوق خواهد بود

ماده ۱۱- در موقع ازدواج یا طلاق مامور سجل احوال سوادى از عقدنامه یا طلاق‌نامه را گرفته ضبط می‌نمایند.

در موردی که طلاق بدون دخالت شخص ثابت و مستقیماً از طرف خود زوج واقع می‌شود اظهار زوج با شهادت دو نفر شاهد کافی خواهد بود

مامور سجل احوال باید خلاصه سواد مزبور فوق یا اظهار زوج و شهود را در دفتر مخصوص و ورقه هویت زوجین ثبت کند.

ثبت قطعی طلاق بعد از آن است که در تفکیک قطعی شده باشد و در ثبت ازدواج باید قید شود که دفعه چندم است نمونه نمره ۵ و نمره ۶

ماده ۱۳- که بجای ماده ۱۴ است بطریق ذیل اصلاح می‌شود.

ماده ۱۴- قابلات و غسلها باید در ظرف ۲۴ ساعت مامور سجل احوال را در صورت امکان کتباً والا شفاهاً از وقوع تولد و فوت مطلع سازند و در صورت تخلف از ۲۴ ساعت تا یک هفته در صورت تکرار از یک ماه تا شش ماه حبس خواهد شد ماده ۱۴ حذف شده است.

ماده ۱۸- در کلیه دفاتر سجل احوال اعداد باید با تمام حروف به ضمیمه ارقام هندسی نوشته شود و تاریخ شمسی باشد و با تاریخ قمری نیز تطبیق شود

ماده ۲۴- پس از یک سال از اجرای سجل احوال در هر محل کسانی که ورقه هویت نداشته باشند یا تکالیفی را که در موارد ۱-۲-۳-۴-۹-۱۰ بر عهده آنها قرار گرفته انجام نمایند از دو روز تا یک هفته و در صورت تکرار از هشت روز تا یک ماه به حکم محکمه صالحه حبس خواهند شد.

ماده ۲۷- مامورین سجل احوال که در انجام وظایف محوله مرتکب خطا و تقصیر اداری شوند مطابق مقررات قانون استخدام کشوری محاکمه و مجازات خواهند شد و خساراتی که در اثر اشتباه یا تقصیر مامورین مزبور متوجه اشخاص بشود از طرف همان مامورین باید جبران شود.

تبصره - مامورین سجل احوال که مرتکب جعل یا تزویر در اوراق سجل احوال شوند مجازات آنها دو برابر خواهد بود

مخبر کمیسیون م. شهاب

[نشان تاج و شیر و خورشید]

مجلس شورای ملی، تاریخ ۲ خرداد ۱۳۰۴، خبر از کمیسیون داخله به مجلس مقدس شورای ملی کمیسیون داخله در خبر کمیسیون سابق به مواد ۹-۱۰-۱۱-۱۸-۲۴-۲۷ قانون سجل احوال مراجعه و مرافه نموده مواد مزبوره را با مختصر اصلاحی به طریق ذیل تنظیم و برای تصویب تقدیم می‌دارد. ماده ۹- از تاریخ تأسیس شعب سجل احوال در هر محل پدر و در غیاب او مادر در مورد تولد - و شوهر در مورد ازدواج و طلاق باید منتهی در ظرف ده روز از تاریخ وقوع - تولد یا ازدواج و یا طلاق را با شهادت دو نفر که هویت آنها از طرف نظمیه یا حکومت یا کدخدای محل تصدیق شده باشد به مأمور سجل احوال اطلاع دهند.

ماده ۱۰- در مورد فوت دادن اطلاع به مأمور سجل احوال باید در ظرف ۴۸ ساعت به عمل آید - دادن این اطلاع به عهده دو نفر از نزدیکترین اقربای ذکور شخص متوفی و در صورت نبودن اقرباء ذکور به عهده دو نفر از نزدیکترین همسایگان او می‌باشد و هرگاه کسی که در منزل دیگری فوت کرده دادن اطلاع به عهده کسی است که فوت در منزل او واقع شده است و در مورد اشخاصی که دارای منزل ثابت و اقرباء نیستند اطلاع دادن به عهده مأمورین نظمیه است.

ماده ۱۲- در موقع ازدواج یا طلاق مأمور سجل احوال سوادی از عقدنامه یا طلاق نامه را بامضای مجری صیغه و امضای دو نفر شاهد گرفته ضبط می‌نماید. در موردی که طلاق بدون دخالت شخص ثالث و مستقیماً از طرف خود زوج واقع می‌شود اظهار زوج با شهادت دو نفر شاهد کافی خواهد بود.

مأمور سجل احوال باید خلاصه مواد مذکور در فوق یا اظهار زوج و شهود را در دفتر مخصوص و در ورقه هویت زوجین ثبت کند.

ثبت قطعی طلاق بعد از آن است تفکیک قطعی شده باشد و در ثبت ازدواج باید قید شود که دفعه چندم است نمونه ۵ و نمره ۶

ماده (۱۳) که بجای ماده (۱۴) است و ماده (۱۸) عیناً مطابق خبر کمیسیون سابق است.

ماده (۲۴) - با حذف ۱- بعد از (در مواد) مطابق خبر کمیسیون سابق است

ماده (۲۷) مأمورین سجل احوال که در انجام وظایف محوله مرتکب خطا و تقصیر اداری شوند مطابق مقررات قانون استخدام کشوری محاکمه و مجازات خواهند شد.

هرگاه مرتکب جعل یا تزویر در اوراق و دفاتر سجل احوال شوند یا شرکت در جعل تزویر نمایند از دو الی پانزده سال محکوم به حبس می‌شوند به علاوه در هر حال خساراتی که در اثر اشتباه یا تقصیر مأمورین سجل احوال متوجه اشخاص بشود از طرف همان مأمورین باید جبران شود.

مخبر کمیسیون داخله: سید حسن زعیم

۴ خرداد ماه ۱۳۰۴

مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی دامت شوکته

ماده ذیل را به عنوان ماده الحاقیه پیشنهاد می‌نماید.

ماده الحاقیه: در موردی که تولد در کشتی واقع شود پدر و در نبودن او مادر مکلف است تولد را فوراً به ناخدای کشتی یا قائم مقام او اطلاع داده پس از آن تصدیق بگیرد و آن تصدیق را در اولین بندر ایران یا بندر خارجه که نماینده ایران در آنجا باشد به ضمیمه اظهارنامه به مامور دولت داده ورقه هویت تحصیل نماید امضاء

سید محمد تدین

۱۳۰۴/۳/۱۰ قرائت مخبر قبول نمود و تصویب شد

و هم چنین پیشنهاد آقای شریعت زاده را که تقاضا شده بود به کمیسیون ارجاع شود شرح ذیل اصلاح و تقدیم می‌دارد.

ماده - در مورد اشخاصی که حین مسافرت در راهها فوت می‌شوند مامورین امنیه مکلف هستند وقوع فوت را با اطلاعاتی که راجع به فوت شخص متوفی به دست می‌آورند به نزدیکترین دفتر سجل احوال اطلاع دهند - راجع به اشخاصی که در جنگ کشته و تلف می‌شوند اداره قشونی مکلف است مراتب را با اطلاعات راجع به هویت مقتولین در موقع مقضی به دفتر سجل احوال اطلاع دهند مخبر کمیسیون داخله

سید حسن زعیم

پیشنهاد می‌شود که تبصره ماده ۲۸ به ترتیب ذیل اصلاح شود

تبصره: مسئولیت سجل احوال ایلات با رئیس ایل و مباشرت آن با مامورین سجل احوال خواهد بود ضیاء الواعظین

۲۰ حوت ۱۳۰۳ قرائت

قابل توجه شود

ع. اقبال الممالک

حائری زاده معتقد است ماده ذیل الحاق شود در نقاطی که دفتر سجل احوال ایجاد گردید کسانی که الی یک فرسنگ شعاعی دفتر سجل احوال سکونت دارند مکلف می‌باشند که ورقه سجل احوال دریافت دارند. ۲۰ حوت ۱۳۰۳ قرائت قابل توجه شد

ع. اقبال الممالک

این بنده پیشنهاد می‌نمایم ماده الحاقیه ذیل را هر خانواده که بخواهند نام فامیلی خود را تغییر دهند می‌توانند به دائره سجل احوال بروند و تغییر ورقه هویت خود را با تغییر نام فامیلی بخواهند ولی باید از برای هر ورقه هویت یک قران بدهند

محمدعلی طهرانی

مقام محترم ریاست مجلس شورای ملی

بنده پیشنهاد می‌کنم - به ماده چهارم ضمیمه شود (الفاظ و کلماتی که مخصوص مشاهدات انتخاب آن به عنوان نام خانوادگی ممنوع است) یاسایی
۱۸ حوت ۱۳۰۳ تسلیم و قرائت نشد

علی اقبال الممالک

پیشنهاد می‌شود که تبصره ذیل به ماده ۴ علاوه شود.
تبصره: انتخاب اسامی رجال تاریخی که اشخاص نتوانند انتصاب خود را به آنها برساند و همچنین اسامی که مخصوص به مشاهیر است و نیز انتخاب اسامی مردوده ممنوع خواهد بود

ضیاء الواعظین

تسلیم قرائت نشد

۱۸ حوت ۱۳۰۳

امضاء: ع. اقبال الممالک

تبصره ذیل را پیشنهاد می‌کنم

تبصره ضمیمه ماده چهارم

اسامی خانوادگی که اشخاص یا خانواده‌ها برای خودشان انتخاب می‌کنند. پس از ثبت در دفتر سجل احوال آن اسامی مخصوص به خودشان بوده و کس دیگر در آن محل حق انتخاب آن اسامی را نخواهد داشت

۱۸ حوت ۱۳۰۳ تسلیم و قرائت نشد

روخی

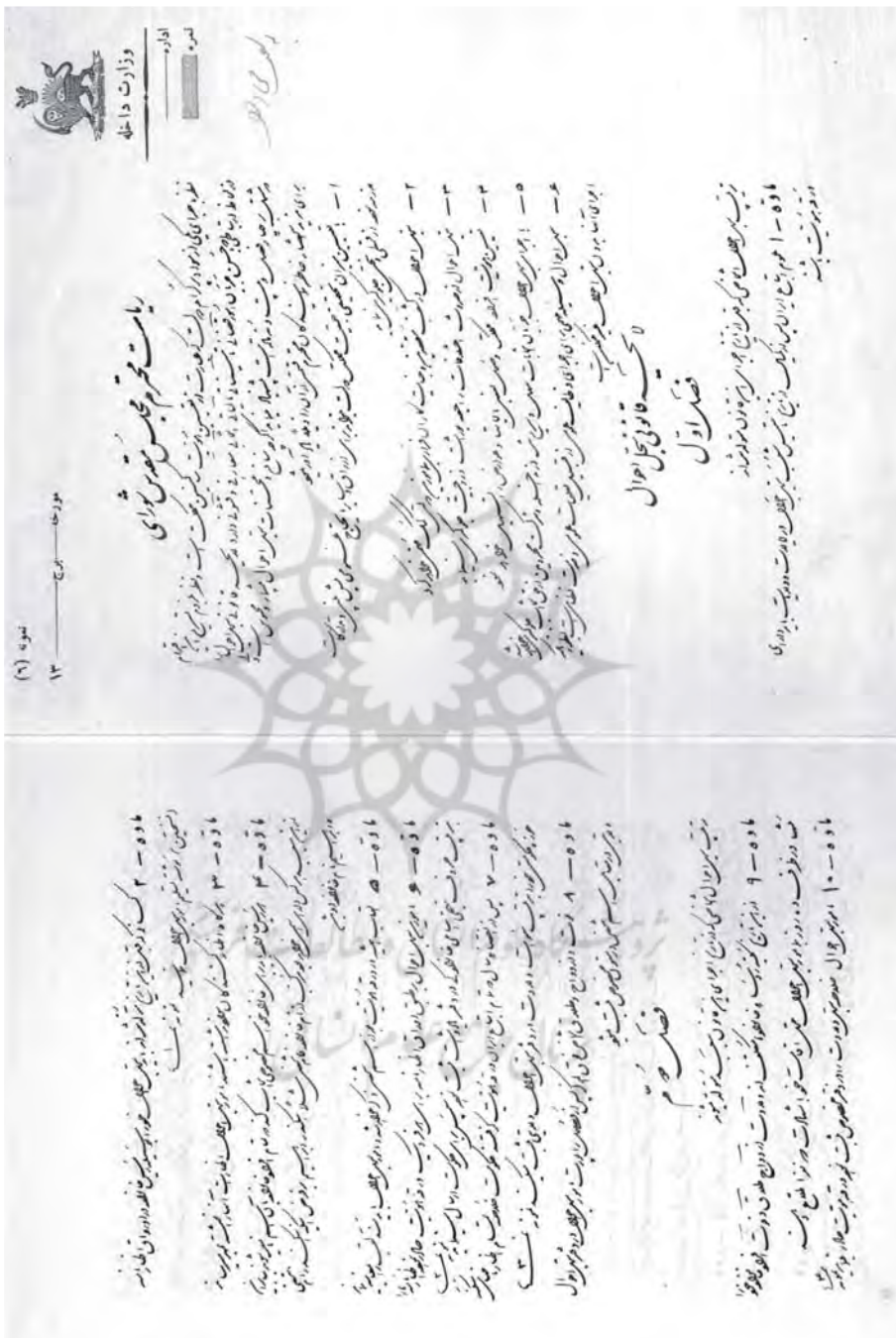
امضاء: ع. اقبال الممالک

نظر به اینکه جریان امور مربوط به دفاتر سجل احوال قبل از وضع این قانون مورد اعتراضات بوده و اعتراضات معترضین که مستند به عدم صلاحیت وزراء در وضع قوانین و الزام اهالی به تبعیت از آن بود در بادی نظر موجه است و نظر به اینکه عده زیادی به طیب خاطر در دفاتر سابقه سجل احوال حاضر نشد. و بلکه در تحت تأثیر الزام و تعقیب قضایی اشخاص حضور به هم رسانیده ورقه هویت معافیت کرده و کلیه برای عدم وضع قانون از مجلس شورای ملی بر جریانات مذکوره اعتراض می‌نمودند علیهذا ماده الحاقیه ذیل را پیشنهاد می‌نماید

ماده الحاقیه - اشخاصی که سابقاً از دفاتر سجل احوال ورقه هویت گرفته‌اند در صورتی که بخواهند می‌توانند در حدود این قانون به دفاتر سجل احوال مراجعه و با حق تغییر اسم خانوادگی و انتخاب اسامی جدید مجدداً ورقه هویت معافیت دارند

شریعت زاده

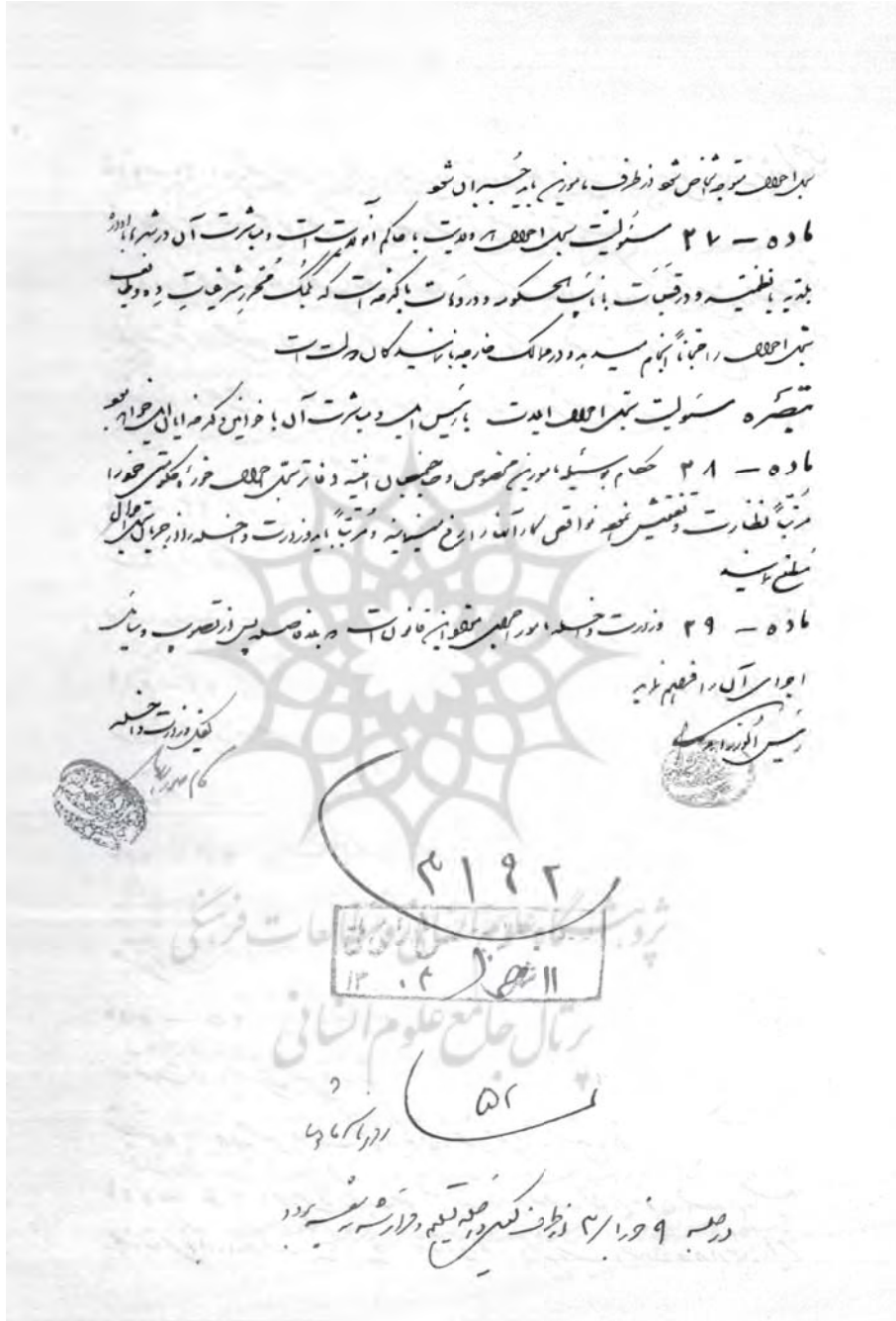
۱۳۰۴/۳/۱۴ قرائت و قابل توجه نشد

۱۱ - در معراج حسینی از کربلا کتف در معراج معلول کربلا که مجروحان است
 شیدا نه و خطبه است و در فرموده است که در این شب بیست و نهمی خلق کربلا کتف
 همگی کربلا کتف در معراج کربلا که در معراج کربلا است و در کربلا
 ۱۲ - در معراج کربلا که در معراج کربلا است و در کربلا
 ۱۳ - در معراج کربلا که در معراج کربلا است و در کربلا
 ۱۴ - در معراج کربلا که در معراج کربلا است و در کربلا
 ۱۵ - در معراج کربلا که در معراج کربلا است و در کربلا
 ۱۶ - در معراج کربلا که در معراج کربلا است و در کربلا
 ۱۷ - در معراج کربلا که در معراج کربلا است و در کربلا
 ۱۸ - در معراج کربلا که در معراج کربلا است و در کربلا
 ۱۹ - در معراج کربلا که در معراج کربلا است و در کربلا
 ۲۰ - در معراج کربلا که در معراج کربلا است و در کربلا

فصل سوم در ترقیب فایده اعمال

۲۱ - در معراج کربلا که در معراج کربلا است و در کربلا
 ۲۲ - در معراج کربلا که در معراج کربلا است و در کربلا
 ۲۳ - در معراج کربلا که در معراج کربلا است و در کربلا
 ۲۴ - در معراج کربلا که در معراج کربلا است و در کربلا
 ۲۵ - در معراج کربلا که در معراج کربلا است و در کربلا
 ۲۶ - در معراج کربلا که در معراج کربلا است و در کربلا
 ۲۷ - در معراج کربلا که در معراج کربلا است و در کربلا
 ۲۸ - در معراج کربلا که در معراج کربلا است و در کربلا
 ۲۹ - در معراج کربلا که در معراج کربلا است و در کربلا
 ۳۰ - در معراج کربلا که در معراج کربلا است و در کربلا

وزارت معارف و اوقاف

مجلس شورای ملی

خبر از کمیسیون در خصوص ... به مجلس شورای ملی

تاریخ ... شهر ... ۱۳۳۳

کمیسیون ... در تاریخ ... در وقت ... در ...

ماده ... در وقت ...

ماده ... در وقت ...

کمیسیون ...

۱۳ / شهریور ۱۳۳۳

مجلس شورای ملی

خبر از ...

تاریخ ... شهر ... ۱۳۳۳

کمیسیون ... در تاریخ ... در وقت ...

ماده ... در وقت ...

ماده ... در وقت ...

کمیسیون ...

۶ / شهریور ۱۳۳۳

۱۹
 مجلس شورای ملی
 لایحه
 تاریخ: شهر: ۱۳۴۳
 خیر از: به: مجلس شورای ملی

ماده ۱۳۱
 ماده ۱۳۲
 ماده ۱۳۳
 ماده ۱۳۴
 ماده ۱۳۵
 ماده ۱۳۶
 ماده ۱۳۷
 ماده ۱۳۸
 ماده ۱۳۹
 ماده ۱۴۰
 ماده ۱۴۱
 ماده ۱۴۲
 ماده ۱۴۳
 ماده ۱۴۴
 ماده ۱۴۵
 ماده ۱۴۶
 ماده ۱۴۷
 ماده ۱۴۸
 ماده ۱۴۹
 ماده ۱۵۰

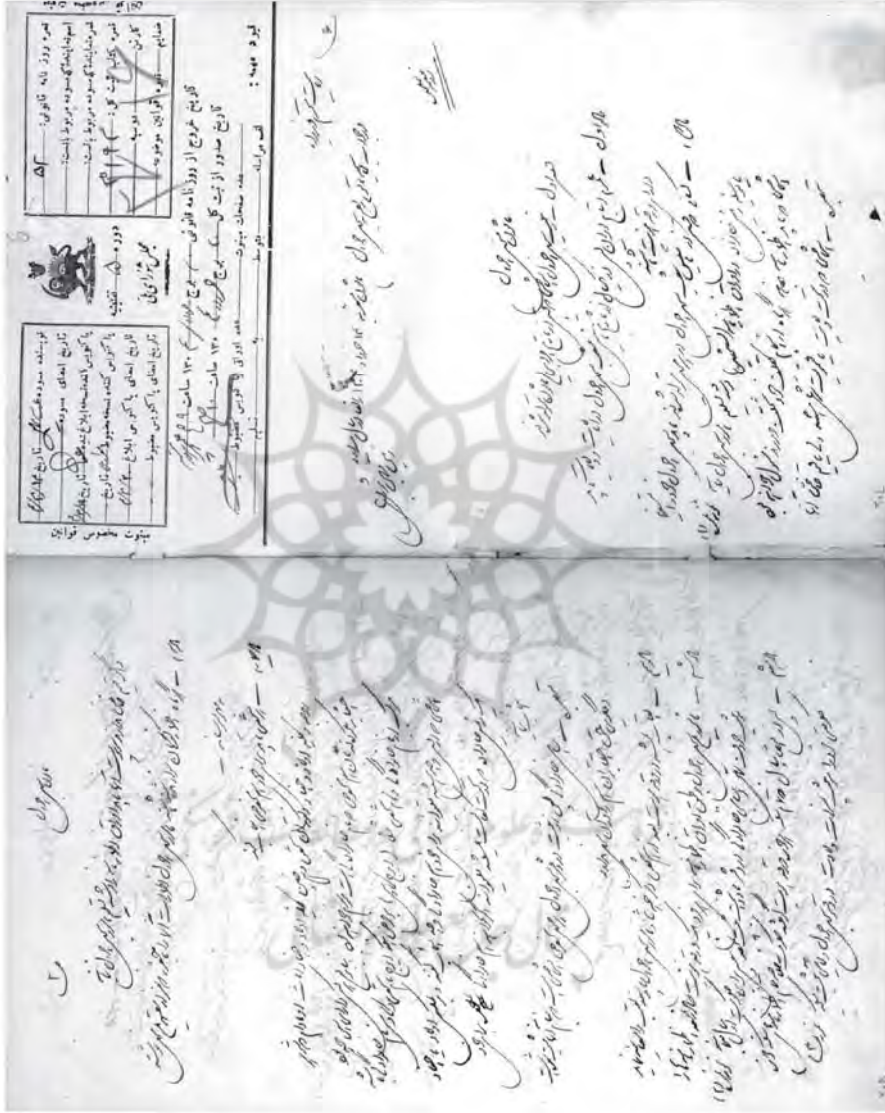
۴۲

۱۹
 مجلس شورای ملی
 لایحه
 تاریخ: شهر: ۱۳۴۳
 خیر از: به: مجلس شورای ملی

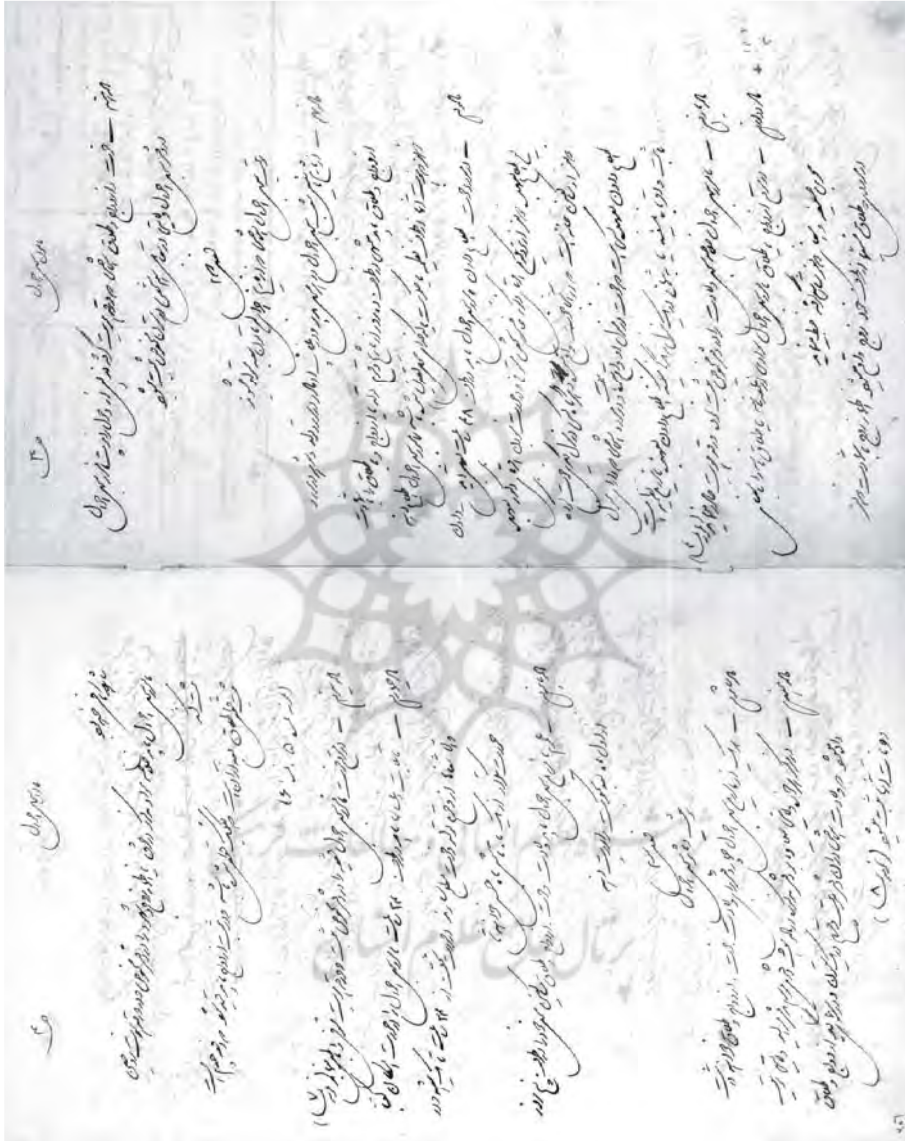
ماده ۱۴۱
 ماده ۱۴۲
 ماده ۱۴۳
 ماده ۱۴۴
 ماده ۱۴۵
 ماده ۱۴۶
 ماده ۱۴۷
 ماده ۱۴۸
 ماده ۱۴۹
 ماده ۱۵۰

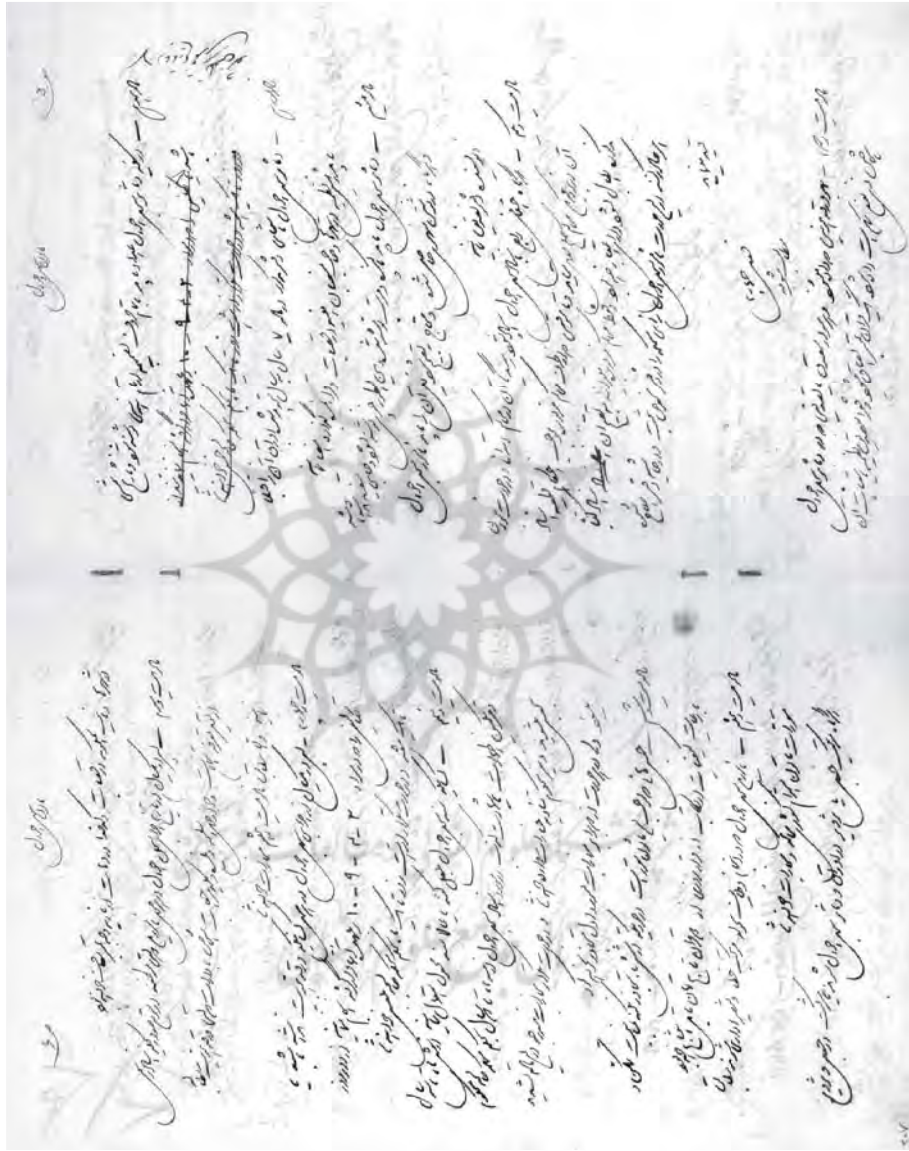
۴۳

پیام بهارستان / ۲، ۴، ش ۱۴ / زمستان ۱۳۹۰

۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

منزل

ایالت ..... وزارت داخله شهر .....

ولایت ..... دایره محل احوال و احصایه کلانگانی قصبه .....

بلوک ..... انوار بر کبر احوال افراد فرزاده قریه .....

تاریخ ..... برج ۱۳

اسم پدر	مادر	سن	شغل	منزل	تاریخ تولد سال	تعداد فرزندان عده	دوره تحصیل سال	سوار
 <p>پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی پرتال جامع علوم انسانی</p>								

رنگین

اسم ..... شهر ..... مهرداد کورجی

پهنا ۲۱۰

دفتر تولید و لایحه

ملاحظات	سبب فرست	تاریخ فرست		تاریخ طلوع		ماه	تاریخ بهای		محل تولد	سکن	هر ماه	تاریخ تولد		اسم	فره
		سال	روز	سال	روز		سال	روز							